



PROCÉS DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA STARLIGHT AL PARC NACIONAL D'AIGUESTORTES I ESTANY DE SANT MAURICI

Pla d'acció per prevenir la contaminació acústica i lumínica del Parc

DOCUMENT BASE PER AL DEBAT

Novembre de 2017



El Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici és un espai que, per la seva bellesa i característiques, gaudeix d'una qualitat del cel fosc excel·lent i d'una contaminació lumínica pràcticament inexistent. Representa un exemple de protecció i conservació i, aprofitant el seu patrimoni natural, paisatgístic, cultural i científic, ara s'incorpora l'observació del firmament i el "Turisme de les Estrelles", integrant ciència i turisme.

El Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, amb la col·laboració del Servei d'Educació Ambiental de la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural i el Servei de Prevenció i Control de la Contaminació Acústica i Lumínica de la Direcció General de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic, planifica un procés de participació que té com a finalitat recollir i debatre propostes que seran valorades per incorporar en:

- La candidatura *Starlight*. Pla d'acció participatiu, a lliurar juntament amb la resta de documentació per a la candidatura Reserva i Destinació turística *Starlight*
- El Pla específic de mesures per a la Zona Especial de Protecció de la Qualitat Acústica (ZEPQA) i Punt de Referència

1.- Què és la reserva *Starlight* i la destinació turística *Starlight*?



Una **reserva *Starlight*** és un espai natural protegit en què s'estableix un compromís per a la defensa de la qualitat del cel nocturn i l'accés a la llum de les estrelles. Un dels principals objectius de la declaració de reserva *Starlight* és la preservació de la qualitat del cel fosc, així com també fomentar els diferents valors associats ja siguin culturals, científics, astronòmics, paisatgístics o naturals.

Una **destinació turística *Starlight*** és un lloc visitable el qual també gaudeix d'una excel·lent qualitat del cel fosc per tal de poder contemplar el firmament i és, a la vegada, especialment apte per a desenvolupar-hi activitats turístiques basades en aquest recurs natural. Un dels principals objectius és fomentar la millora de la qualitat de les experiències turístiques.

La certificació persegueix acreditar primer i garantir després la capacitat d'aquests indrets per oferir el gaudi de la observació de les estrelles i conèixer i promoure els valors científics, culturals, naturals i paisatgístics associats. Les destinacions *Starlight* no només han d'acreditar la qualitat dels seus cels i els mitjans per garantir la seva protecció, sinó també les adequades infraestructures, dotacions, serveis i activitats relacionades amb l'oferta turística (incloent l'allotjament i la interpretació astronòmica) i la integració amb la naturalesa nocturna que els dona sentit.

La zona nucli és la zona on es mantenen intactes les condicions d'il·luminació natural i nitidesa del cel nocturn i correspon a la zona de Parc Nacional estricta, la zona de protecció se situa al voltant de la zona del nucli i serveix per esmorteir els efectes adversos relatius a la contaminació lumínica i atmosfèrica que puguin afectar a la zona del nucli de màxima protecció i equival a la zona perifèrica i la zona externa, que és una àrea fora de la Reserva però propera i on, per tant, s'haurien d'aplicar criteris d'il·luminació intel·ligent i responsable per protegir la qualitat del cel nocturn, que coincideix amb l'àrea d'influència socioeconòmica.

Més informació: <http://www.fundacionstarlight.org/>



Les poblacions afectades són totes les que pertanyen als deu municipis que aporten territori al Parc Nacional:

Val d'Aran	Naut Aran	Salardú Arties Bagergue Garòs Gessa Tredòs Unha Baquèira Montgarri
	Vielha e Mijaran	Arròs Aubèrt Betlan Betren Casarilh Casau Escunhau Gausac Mont Montcorbau Vielha Vila Vilac
Alta Ribagorça	Vilaller	Senet Vilaller
	Vall de Boí	Barruera Boí Caldes de Boí Cardet Cóll Durro Erill la Vall Pla de l'Ermita Saraís Taüll
Pallars Jussà	Torre de Capdella	Aguiró Aiguabella Antist Astell Beranui Capdella Castell-Estaó Central de Capdella Envall Espui Estavill La Plana de Mont-rós La Pobleta de Bellveí



		La Torre de Capdella Molinos Mont-rós Obeix Paüls Pobellà
Pallars Sobirà	Alt Àneu	Alós d'Isil Àrreu La Bonaigua de Baix Borén Isavarre Isil Son Sorpe València d'Àneu
	Guingueta	Aurós Berrós Jussà Berrós Sobirà Burgo Cerbi Dorve Escalarre Escaló Escart Estaron Gavàs La Guingueta d'Àneu Jou Llavorre Unarre
	Esterri d'Àneu	Esterri d'Àneu
	Espot	Espot Estaís
	Sort	Altron La Bastida de Sort Bernui Bressui Castellviny Enviny Llarvén Llessui Mnotardit de Baix Montardit de Dalt Olp Pernui Pujalt Saurí Sorre Sort



2.- Què són les zones tranquil·les i punts de referència?

Les zones d'especial protecció de la qualitat acústica (ZEPQA), o zones tranquil·les, són àrees que, per les seves singulars característiques, es considera convenient de conservar-ne una qualitat acústica.

Els punts de referència són llocs d'especial valor astronòmic o natural que estan en zona de màxima protecció de la contaminació lumínica, dels quals, però, es vol augmentar el grau d'aquesta protecció. Per tal que aquesta protecció sigui efectiva, a l'entorn de cada punt de referència s'ha d'establir una àrea d'influència.

3.- El Pla específic de mesures per a la zona especial de protecció de la qualitat acústica i punt de referència

El Pla específic de mesures per a la (ZEPQA) i punt de referència i la seva àrea d'influència, consisteix en un seguit de mesures que pretenen garantir la conservació de la qualitat ambiental detectada a la zona. El Pla preveu mesures per prevenir i corregir la contaminació acústica i lumínica, com les característiques que ha de tenir l'enllumenat exterior de la zona i intenta crear noves oportunitats de desenvolupament local mitjançant la valorització de tota l'àrea prevista en el Pla com a zona tranquil·la i de qualitat del cel nocturn; i sensibilitzar a la població local i al públic visitant en el respecte al patrimoni natural i en la prevenció de la contaminació acústica i lumínica.

Aquest Pla, pel que fa a l'apartat de lumínica, serveix de base per al pla d'actuacions que requereix la candidatura *Starlight* en la qual, a banda de les mesures previstes, es demana fer especial èmfasi en les activitats de caire turístic sobre l'observació de les estrelles.



A mode exemple, en el següent enllaç trobareu el Pla específic de mesures per a la ZEPQA i punt de referència del Montserrat, que en aquests moments està en fase d'informació pública:

http://www.gencat.cat/territori/informacio_publica/Montserrat_ZEPQA/Pla_mesures_ZEPQA_Montserrat.pdf



4.- El procés de participació

Els **objectius principals** del procés de participació són els següents:

- 1.- Donar a conèixer a la població local les actuacions que es volen desenvolupar: què és i què comporta ser reserva *Starlight*, destinació turística *Starlight* i zona especial de protecció de la qualitat acústica i punt de referència. Els requisits i els compromisos que s'hauran d'adquirir i els beneficis que poden aportar.
- 2.- Recollir, debatre i prioritzar mesures i accions.

El procés de participació s'adreça a la població dels municipis afectats i, especialment, a les organitzacions, empreses i entitats del territori que hi puguin estar directament implicades.

Els **eixos del debat** d'aquest procés són els següents:

Eix 1.- Cultura i educació

- Identificar i promoure iniciatives destinades a valoritzar el patrimoni cultural, tangible i intangible, relacionat amb l'astronomia, recuperant la petjada del firmament a les cultures locals.
- Identificar les accions de conservació del patrimoni cultural relacionat amb l'astronomia.
- Desenvolupar accions de investigació i divulgació del patrimoni cultural associat a l'astronomia.
- Promoure l'astronomia i el coneixement dels valors associats del cel nocturn en els programes educatius.
- Promoure les manifestacions artístiques basades en el reconeixement i la defensa de la qualitat del cel nocturn com a recurs creatiu.
- Promoure i reconèixer l'estat actual de les manifestacions culturals i artístiques locals relacionades amb la llum dels estels.
- Promoure accions per recuperar el patrimoni cultural immaterial (música, art, relats), incloent-hi les festes tradicionals relacionades amb el cel estelat.

Eix 2.- Contaminació lumínica i observació astronòmica

- Identificar els llocs privilegiats per l'observació astronòmica i delimitar l'àmbit que ha de ser preservat, així com les seves possibles amenaces.
- Desenvolupar les mesures de protecció adequades sobre els observatoris i llocs privilegiats d'observació, considerant la qualitat del cel nocturn com un patrimoni comú a conservar.
- Desenvolupar accions educatives i de divulgació permanents sobre astronomia, amb el suport de la comunitat científica i dels astrònoms afeccionats.
- Desenvolupar iniciatives de sensibilització de la població local sobre la importància dels observatoris astronòmics i els beneficis directes i indirectes que aporta del desenvolupament de l'astrofísica.



Eix 3.- Protecció del medi ambient i la biodiversitat

- Identificar les espècies i hàbitats que es poden veure afectats per la pèrdua de qualitat del cel nocturn i per la contaminació lumínica, així com el seu àmbit i distribució.
- Establir programes d'investigació i seguiment que permetin augmentar el coneixement i la comprensió de l'abast de les conseqüències ecològiques de la contaminació lumínica durant la nit.
- Integrar la qualitat del cel nocturn i la prevenció de la contaminació lumínica en els plans de utilització i gestió de les àrees naturals protegides.
- Establir accions de cooperació entre espais naturals protegides que incloguin en el manteniment de cels nocturns nets en la seva gestió i estratègies de conservació.
- Desenvolupar xarxes de monitoreig i control capaces de identificar l'estat, l'evolució i els efectes de la qualitat del cel nocturn en els signes vitals de les àrees naturals.

Eix 4.- Cels estrellats sons de la natura, tranquil·litat i turisme sostenible

- Identificar els recursos associats al cel nocturn pel desenvolupament del turisme cultural i científic relacionat amb l'astronomia.
- Promoure els paisatges nocturns del cel estelat com a recurs en la generació de nous productes turístics responsables.
- Establir aliances entre els agents turístics per a preservar i valoritzar, com a recurs turístic, el patrimoni cultural relacionat amb l'astronomia i l'observació dels estels.
- Donar suport al desenvolupament productes turístics responsables relacionat amb els observatoris astronòmics i les àrees d'observació astronòmica.
- Incorporar el criteri de cels nets en les estratègies de destins turístics sostenibles.
- Promoure la il·luminació responsable i la protecció del cel nocturn en els criteris de certificació i etiquetes relacionades amb el turisme sostenible.

Amb aquests objectius es planteja organitzar **tres sessions d'informació i debat** al territori i habilitar un **formulari de propostes electrònic** perquè qualsevol persona interessada pugui fer arribar les seves aportacions.

Les aportacions rebudes en aquests espais de participació es valoraran per ser incorporades en el Pla d'acció participatiu per a la certificació de reserva i destinació *Starlight* i en el Pla específic de mesures per a la ZEPQA i punt de referència del Parc. Per tant, **el resultat d'aquest procés seran uns plans d'acció que recullen les aportacions de la població local i del personal tècnic relacionat amb la temàtica.**

Fases del procés



Antecedents

Durant el període 2016-17 s'han redactat els estudis d'avaluació de la qualitat del cel nocturn i de la qualitat acústica de la zona, que han donat uns resultats que compleixen les condicions necessàries per sol·licitar la certificació *Starlight* i per definir l'àrea com a zona tranquil·la.

El mateix període es porta a terme l'estudi de les condicions climatològiques de la zona pel que fa a visibilitat.

Al març del 2017 s'organitza una reunió amb els ens locals i les organitzacions directament implicades en la proposta de la certificació *Starlight* i es defineix un marc comú d'actuació.



Al juny de 2017 i en el marc del Pla anual de transferència tecnològica (PATT), s'organitza la Jornada "La certificació *Starlight* com a eina de desenvolupament turístic".

La Jornada s'adreçava a aquelles persones interessades en saber què és la certificació *Starlight* i les seves aplicacions dins del model turístic del territori. Es van presentar diverses experiències sobre la generació d'economia pel que fa a la contemplació i interpretació del cel nocturn i la promoció d'infraestructures, productes i activitats en el sector del turisme sostenible: el que anomenem "turisme dels estels". Aquestes experiències provenen de diversos actors relacionats amb el Parc Astronòmic del Montsec, que ostenta la certificació de reserva *Starlight*.

En aquesta jornada els participants apunten diverses idees que es treballaran en el procés de participació. També es va posar de manifest l'interès de treballar el concepte de protecció envers la contaminació acústica i la definició de zones tranquil·les.

Fase 1. Preparació del procés (octubre i novembre 2017)

En aquesta fase inicial del procés s'ha preparat una base de dades amb els actors socials del territori implicats i un pla de comunicació amb els canals de difusió perquè el procés arribi a totes les persones i organitzacions que hi puguin estar interessades.

En aquesta fase es prepara la documentació relacionada amb el procés de participació i es publica un apartat web específic.

Paral·lelament, es treballa en la documentació associada a les candidatures *Starlight* que s'haurà de presentar juntament amb el Pla d'acció participatiu.

Fase 2. Participació pública (novembre i desembre 2017)

Per tal d'informar sobre les actuacions que es volen desenvolupar, així com recollir les propostes de les persones interessades i poder-les debatre, s'habiliten diferents espais de participació:

- **Formulari de propostes electrònic:** qualsevol persona o organització que vulgui fer arribar la seva aportació, comentari, proposta o suggeriment electrònicament, ho pot fer en el portal: participa.gencat.cat (fins al 4 de desembre).
- S'organitzen **3 sessions d'informació i debat al territori:**
 - **VIELHA: 27 de novembre** de 2017, a les 17.00 h al Cinema Era Audiovisuau (Av. Baile Calbetó Barra, 8), Vielha
 - **BOI: 28 de novembre** de 2017, a les 17.00 h a la Casa del Parc de Boí (c/ de les Graieres 2), Boí
 - **ESPOT: 29 de novembre** de 2017, a les 17.00 h a la Casa del Parc d'Espot (c/ de Sant Maurici, 5), Espot.

Les tres sessions tenen el mateix contingut i s'adrecen a totes les persones i organitzacions del territori interessades.

Les sessions tindran una primera part informativa: què és i què implica l'*Starlight* i el pla específic de mesures per a la ZEPQA i punt de referència?; i una segona part de debat i deliberació en grups de treball. El debat es durà a terme segons els 4 eixos esmentats:



- 1.- Cultura i educació**
- 2.- Contaminació lumínica i observació astronòmica**
- 3.- Protecció del medi ambient i la biodiversitat**
- 4.- Cels estrellats, sons de la natura, tranquil·litat i turisme sostenible.**

Al final de les sessions es posaran en comú les propostes aplegades en els grups de treball i s'exposaran els passos següents d'aquest procés.

Totes les propostes recopilades en aquesta fase es valoraran per ser incorporades en els plans d'acció indicats.

Fase 3. Redacció i presentació de la documentació (desembre 2017 i gener 2018)

En aquesta darrera fase es redactaran i publicaran els documents següents:

- Informe de resultats del procés de participació que contindrà les aportacions recollides a través de les sessions d'informació i debat i del formulari de propostes del portal participa.gencat.cat
- Informe de retorn sobre com s'han considerat les propostes rebudes, si s'han integrat o no en els plans d'acció i els motius.
- Pla d'acció a lliurar amb la candidatura per a la certificació reserva *Starlight*
- Pla específic de mesures per a la ZEPQA i punt de referència del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.



RESUM DE LES FASES DEL PROCÉS

FASE 1 PREPARACIÓ DEL PROCÉS

- Preparació doc. Candidatura Starlight
- Preparació documentació procés participació
- Elaboració Pla de comunicació i publicació web

OCTUBRE I NOVEMBRE 2017

FASE 2 PARTICIPACIÓ PÚBLICA

- 3 sessions d'informació i debat:
27/11 a Vielha,
28 /11 a Boí i
29/11 a Espot
- Formulari de propostes a participa.gencat.cat

NOVEMBRE I DESEMBRE 2017

FASE 3 REDACCIÓ I PRESENTACIÓ DOCUMENTACIÓ

- Informe amb els resultats del procés
- Informe de retorn
- Plans d'Acció

DESEMBRE 2017 I GENER 2018

Presentació documentació per a la certificació Starlight
Pla específic de mesures per a la ZEPQA i punt de referència

Autoria de les imatges segons ordre d'aparició: Toni Fernández (Arxiu del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici), Joan Masdeu Viñas (Arxiu del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici), Miquel Jover Benjumea (Arxiu del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici), Vicenç Gibert Fontseré (Arxiu del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici), Joan Masdeu Viñas (Arxiu del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici) i Toni Fernández (Arxiu del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici).